

A group of frogs, likely common frogs, are gathered in a pond. They are surrounded by tall, yellowish-brown reeds or grasses. The water is calm, and the scene is brightly lit, suggesting a sunny day. The frogs are in various positions, some looking towards the camera, others looking away. The overall atmosphere is natural and serene.

LÄHDE RETKELLE PÄÄKAUPUNKISEUDUN LUONTOON

Espoo • Esbo

Helsinki • Helsingfors

Kauniainen • Grankulla

Vantaa • Vanda

Retkikalenteri **2011** Utflyktskalender

EVÄSTYSTÄ LUONTORETKILLE

Pääkaupunkiseudun luontoon järjestetään vuonna 2011 monipuolinen kirjo retkiä. Tässä esitteessä on tiedot kaikista Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan kaupunkien järjestämistä opastetuista luontoretkestä. Retkille voi osallistua kuka tahansa, kaupungin rajat eivät ole esteenä. Retket ovat maksuttomia, ellei toisin mainita.

Ota retkelle mukaan

- säänmukainen vaatetus
- kumisaappaat silloin, kun liikutaan muuallakin kuin kaduilla ja kävelyteillä
- evästä oman harkintasi mukaan (vain merkityillä retkillä pidetään evästauko)
- kiikarit linturetkille, vaelluksille ja ötökkäsafareille
- sienikori ja veitsi sieniretkille

ANVISNINGAR INFÖR NATURUTFLYKTERNA

År 2011 arrangeras ett stort antal naturutflykter i huvudstadsregionen. I denna broschyr hittar du uppgifter om alla utflykter, som städerna Esbo, Helsingfors, Vanda och Grankulla arrangerar. Vem som helst kan delta i utflykterna, stadsgränserna utgör inget hinder. Utflykterna är avgiftsfria om inget annat anges.

Ta med till utflykten

- klädsel enligt väder
- gummistövlar, när man rör sig annanstans än på gator och promenadvägar.
- matsäck enligt egen smak (endast med märkta utflykter har en matpaus)
- kikare till fågelexkursioner, vandringar och krypsafarier
- korg och kniv till svamputflykter

Kun käytät julkisia kulkuneuvoja, reitit ja aikataulut kannattaa varmistaa HSL:n reittioppaasta www.reittiopas.fi tai puh. 0100 111.

När du åker kollektivt ger HRT:s trafikrådgivning upplysningar om tidtabeller per tel. 0100 111 eller www.reittiopas.fi/sv.

Etukannen kuva / Pärbild: © Eero Haapanen • Tavallisia sammakoita keräytyy Helsingin parhaille kutulammikoille kolminumeroinen määrä. Kivinokka 17.4.2008 / Vanliga grodor samlas i tresiffriga antal vid de bästa lekdammarna i Helsingfors. Stenudden 17.4.2008
Piirroket / Illustrationer: Virpi Ojanen • **Taitto / Grafisk design:** gravision (www.gravision.fi)

TUTUSTU UHANALAISIIIN LAJEIHIN

Suomen neljäs lajien uhanalaisuusarvio valmistui vuoden 2010 lopulla. Eniten uhanalaisia lajeja on metsissä ja ihmisen luomissa perinneympäristöissä, kuten niityillä. Lajeja uhkaa pääasiassa elinympäristön muuttuminen ja katoaminen. Uhanalaiset metsien lajit kärsivät lahopuiden vähenemisestä. Niittyjä, ketoja, rantoja ja muita avoimia elinympäristöjä uhkaa umpeen kasvu. Kaupunkiympäristössä myös rakentaminen on merkittävä uhka. Uhanalaisten lajien määrä on korkein eteläisimmässä Suomessa, jonne pääkaupunkiseutukin sijoittuu. Vuoden 2011 luontoretkikalenteri tutustuttaa sinut pieneen joukkoon Espoossa, Helsingissä, Kauniaisissa ja Vantaalla eläviä uhanalaisia lajeja. Valtakunnalliseen uhanalaisten lajien arviointiin voit tutustua osoitteessa www.ymparisto.fi/punainenlista.

MERKKIEN SELITYKSET - TECKENFÖRKLARINGAR

E = Espoon retki / utflykt i Esbo

H = Helsingin retki / utflykt i Helsingfors

K = Kauniaisten retki / utflykt i Grankulla

V = Vantaan retki / utflykt i Vanda

= retkellä pidetään evästäuko / utflykten har en matpaus

= retki lasten ehdoilla / utflykt på barnens villkor

= retkireitti sopii myös lastenvaunuille / utflyktsrutten lämpar sig även för barnvagnar

Numero retken KARTTA-sarakkeessa viittaa keskiaukeaman karttaan (s. 12–13). Karttaan on merkitty retkien lähtöpaikat numeroin. **Siffran i utflykternas KART-kolumn** hänvisar till mittuppslagets karta (s. 12–13). Utflykternas startplatser är utmärkta med siffror på kartan.

HUHTIKUU

AIKA / TID	RETKI / UTFLYKT	KLO	LÄHTÖPAIKKA / STARTPLATS	MUUTA / ÖVRIGT	 	KARTTA / KARTA	
la 9.4.	Lauttasaaren keväinen luonto	13–15	Bussin 65A pääte pysäkki (Itälahdenkatu)		65A	13	H
la 16.4.	Laajalahden linturetki	8–11	Villa Elfvikin piha (Elfvikintie 4)		106, 550	1	E
la 16.4.	Lintujen kevätmuutto Viikissä	8–10	Gardenian etupiha (Koetilantie 1)		57, 68, 550	14	H
su 17.4.	Finnon linturetki	8–11	Luontopolun pysäköintialue (Hyljeluodontie 6)		46	2	E
su 17.4.	Lintujen kevätmuuton tarkkailua Pakkalassa	10–13	Ylästöntie 28:n pysäköintialue		51, 55, 68, 519, 615T, 650	36	V
su 17.4.	Tervetuloa takaisin – linturetki Laajalahdelle	10.30–12.30	Villa Elfvikin piha (Elfvikintie 4)	 	106, 550	1	E
su 24.4.	Lintujen kevätmuuton tarkkailua Pitkäjärven lintutornilla	10–13	Uudenkyläntiellä Kehä III:n yli johtavan kevyenliikenteen sillan kohdalla	Tien varressa pysäköintilevitys autoille. 	35, 51, 324, 363	37	V
to 28.4.	Lintujen tarkkailua ja tunnistusta aloittelijoille Viikissä	18–20	Gardenian etupiha (Koetilantie 1)		57, 68, 506, 550	14	H

4

MUSTAKURKKU-UIKKU ON VÄHENTYNYT DRAMAATTISESTI

Mustakurkku-uikun (*Podiceps auritus*) kanta on viimeisen viidentoista vuoden aikana pienentynyt peräti 60 %. Se on joutunut uhanalaisluokituksessa elinvoimaisesta vaarantuneiden luokkaan. Syytä lajin vähenemiseen ei tiedetä. Mustakurkku-uikku on rehevien lahtien laji ja se viihtyy hyvin Espoon Suomenojalla, missä sen pääsee myös helposti näkemään.

KUVA: Riku Lumiaro

TOUKOKUU

AIKA / TID	RETKI / UTFLYKT	KLO	LÄHTÖPAIKKA / STARTPLATS	MUUTA / ÖVRIGT	 	KARTTA / KARTA	
su 1.5.	Laajalahden linturetki, Otaniemi	18–20	Konemiehentie 1:n pysäköintialue		10, 15, 102T, 103, 194, 195, 550	3	E
ti 3.5.	Kevätretki Tuomelan tammi-metsään ja Soltorpin metsään	18–20	Tuomelan koulun piha (Ainontie 44)		50, 51, 363	38	V
ke 4.5.	Linnut saapuvat Harakan saarelle 	18–20	Yhteysvene lähtee Kaivopuiston Ullanlinnan laiturista, kahvila Ursulan vierestä (Ehrenströmintie 3), menopaluulippu aik. 3,80 €, lapset ja eläkeläiset 1,80 €		Raitiovaunu 3B	15	H
la 7.5.	Sipoonkorven vaellus	9.30–14.30	Kuusijärven ulkoilualan pysäköintialue (Kuusijärventie), josta siirrytään Mosabackantielle	Maastoon sopivat kengät, ei kuljeta poluilla. 	730 Helsingin Rautatientorilta, 68A	39	V

AIKA / TID	RETKI / UTFLYKT	KLO	LÄHTÖPAIKKA / STARTPLATS	MUUTA / ÖVRIGT	 	KARTTA / KARTA	
su 8.5.	Viikin luonto äitienpäivänä	13–15	Gardenian etupiha (Koetilantie 1)		68, 550	14	H
su 8.5.	Laajalahden linturetki	18–20	Villa Elfvikin piha (Elfvikintie 4)		106, 550	1	E
ti 10.5.	Kevätseuranta Tammistossa	18–20	Kartanonkosken koulun piha (Tilkuntie 5)		51, 55, 60, 68, 519, 615T, 650	40	V
su 15.5.	Viiden veden kierros – vaellusretki Nuuksioon	9.30–13.30	Vihdintien varrella entisen Takkulan baarin kohdalla, nyk. rakennustarvikeliike (Takkulantie 1)	Hyvät eväät välttämättömät. Ei tulipaikkaa. Vaihteleva maasto, ei huonojalkaisille. Kävelyä noin 5 km. 	345 Helsingistä klo 8.15, kävely Rinnekodin risteyksestä kokoontumispaikalle. Bussit Helsinkiin 13.15 tai 14.15.	4	E
ti 17.5.	Iltakävely Rekolanojalla	18–20	Lumon lukion piha (Urpiaisentie 14)	Lyhyt kävelymatka Korson asemalta länteen. Autoille parkkihalli Peltomyyränkujan ja Urpiaisentien risteyksessä.	K-juna, 70, 71, 72, 730, 731, 742	41	V
ke 18.5.	Kaupunginpuutarhan kevät	18–19.30	Talvipuutarhan edusta (Hammarskjöldintie 1)	Puistokävely.	Raitiovaunu 8	29	H
la 21.5.	Luontokoulupäivä Vantaalla	10–13	Vantaan luontokoulu (Sotungintie 25 A)	Ilmoittautuminen Vantaan luontokouluun p. (09) 875 3057 tai toimisto@vantaanluontokoulu.fi. 	3, 69, 742	50	V
la 21.5.	Vaellus Vantaanjoen varrella – Ruutinkoskelta Pitkääkoskelle	13–16	Kahvila-ravintola Wanha-Pehtoorin edusta (Haltialan tila, Kuninkaan-tammentie)	Huom. Retki päättyy Pitkääkosken ulkoilumajalle (Kuninkaan-tammentie).	Julkisilla lähimmäksi lähtöpaikkaa bussilla 67 (Torpparinmäen pääte-pysäkillä n. 1,5 km kävely).	16	H
su 22.5.	Kevätuuli-retki. Kevätseuranta koko perheelle Kasavuoren alueella	13–15	Kasavuoren koulukeskus, piha-alue (Kasavuorentie 1)	Yhteistyössä Luonto-Liiton kanssa. Mukaan kiikarit, kasviopas tms. 	Junat U, S Bussit 43, 51, 109	52	K
to 26.5.	Yölaulajaretki Mätäojalle	21–23	Vantaan ammattioppilaitos Varian (Ojahaantie 5) alapysäköintialue Louhelantien varressa	Myyrämäen asemalta n. 300 m lähtöpaikkaan.	M-juna, 51, 53, 55	42	V
to 26.5.	Kauniaisten lepakkoretki / Fladdermusutflykt i Grankulla	21.30–24	Kansalaisopisto / Medborgarinstitutet Petra, auditorio (Pohjoinen Suotie 5 / Norra Kärrvägen 5)	Aluksi lyhyt luento sisätiloissa. I början en kort föreläsning inne. Kaksikielinen retki / tvåspråkig utflykt.	Junat / Tåg E, U, S, L, Bussit / Bussar 15*, 35, 43*, 51, 109, 212*	53	K
pe 27.5.	Iltalaulajaretki Iso Huopalahdelle	20–22	Vernon raviradan pysäköintialueen oikea takakulma (Majurinkujan pää)		23, 106, 106T, 205	5	E
la 28.5.	Mustavuoren luonto	13–15	Pysäköintialue Itävälän varrella noin ½ km Vuosaaren risteyksestä itään päin		78, 93, 93K, 840, 870	17	H
su 29.5.	Viiden veden kierros – vaellusretki Nuuksioon	9.30–13.30	Vihdintien varrella entisen Takkulan baarin kohdalla, nyk. rakennustarvikeliike (Takkulantie 1)	Hyvät eväät välttämättömät. Ei tulipaikkaa. Vaihteleva maasto, ei huonojalkaisille. Kävelyä noin 5 km. 	345 Helsingistä klo 8.15, kävely Rinnekodin risteyksestä kokoontumispaikalle. Bussit Helsinkiin 13.15 tai 14.15.	4	E
su 29.5.	Koko perheen luontoretki Tammistoon	10.30–12	Kartanonkosken koulun piha (Tilkuntie 5)		51, 55, 60, 68, 519, 615T, 650	40	V

AIKA / TID	RETKI / UTFLYKT	KLO	LÄHTÖPAIKKA / STARTPLATS	MUUTA / ÖVRIGT	 	KARTTA / KARTA	
Pvm ilmoitetaan kukinnan varmistuttua	Kirsikankukkia Roihuvuorossa	18–19.30	Kirsikkapuiston nimipaalu (Sahaajankatu, Starkkia vastapäätä)	Puistokävely.	79, 80, 82	28	H

* retkelle pääsee tällä bussilla (ei pois) ♦ tällä junalla pääsee vain retkeltä pois

ESPOOSSA JA VANTAALLA JUHLITAAN – TERVETULOA LUONTOKOULLUPÄIVÄÄN!

Vuonna 2011 on tullut kuluneeksi 20 vuotta Espoon Villa Elfvikin luontokoulun ja Vantaan luontokoulun toiminnan aloittamisesta. Sen kunniaksi kaikki kiinnostuneet kutsutaan luontokouluun, johon normaalisti pääsevät vain koululuokat. Vantaalla ihmetellään luonnon heräämistä kesään la 21.5. ja Espoossa tutustutaan syksyiseen luontoon la 10.9.2011. Lisätiedot www.espoo.fi/villaelfvik ja www.vantaanluontokoulu.fi.

HARAKAN LUONTOARVOISTA

Kaivopuiston edustalla sijaitsevan Harakan saaren luontoa tutkittiin 2010 tavallista tarkemmin. Harakan luonto on edelleen hyvin monimuotoinen ja rikas – suhteellisen pienellä alueella esiintyy mosaikkimaisesti monia erilaisia elinympäristöjä. Erikoiset kasvit sekä monipuolinen vesi- ja rantalinnusto ovat saaren valtteja. Tietyt kasvi- ja eläinlajit ovat saaneet entistä vanhemman jalansijan saarella. Valkoposkihanhi ja kalalokki ovat saaren runsaimmat pesimälajit (yhteensä lähes 600 pesää) ja hanhien nykyinen 230 parimäärä on kymmenkertainen 2000-luvun alkuun verrattuna! Kasvistossa voimakkaat vieraat lajit kuten kurturuusu, lupiini ja tietyt pensaat ovat vallanneet itselleen lisäalaa. Niitä aiotaan jatkossa kurittaa hoitotoimin. Saari on myös jonkin verran rehevöitynyt lintukannan suuren kasvun myötä. Kaunis ja harvinainen kenttäorakko (*Ononis arvensis*) on Harakan erikoisin kasvikomistus.

LUONNONKUKKIEN PÄIVÄÄ VIETETÄÄN 19.6.2011

Yhteispuhjoismaisena Luonnonkukkien päivän tavoitteena on kasvitutemuksen ja -harrastuksen edistäminen sekä yhteisten luontokokemusten tarjoaminen mahdollisimman monelle. Luonnonkukkien päivänä järjestetään eri puolilla Suomea vuosittain noin 100 retkeä. Pääkaupunkiseudulla luonnonkukkiin tutustutaan Kauniaisten Kasavuoren-Suursuon alueella, Vantaan Gubmossenin rämeellä ja koko perheen retkellä Espoon Villa Elfvikin ympäristössä. Myös Suomen luonnonsuojeluliiton paikallisjärjestöt järjestävät retkiä pääkaupunkiseudulla.

DE VILDA
BLOMMORNAS DAG LUONNONKUKKIEN
PÄIVÄ

KESÄKUU

AIKA / TID	RETKI / UTFLYKT	KLO	LÄHTÖPAIKKA / STARTPLATS	MUUTA / ÖVRIGT	 	KARTTA / KARTA	
ke 1.6.	Yölaularetki Mätäojalle	21–23	Vantaan ammattioppilaitos Varian (Ojahaantie 5) alapsäköintialue Louhelantien varressa	Myyrmäen asemalta n. 300 m lähtöpaikkaan.	M-juna, 51, 53, 55	42	V
pe 3.6.	Yölaularetki Iso Huopalahdelle	21–23	Vernon raviradan pysäköintialueen oikea takakulma (Majurinkujan pää)		23, 106, 205*	5	E
su 5.6.	Villa Elfvikin keijukoulu	10.30– 12.30	Villa Elfvikin piha (Elfvikintie 4)	 	106, 550	1	E
su 5.6.	Lasten saariseikkailu Harakan saarella	12– 14.30	Yhteysvene lähtee Kaivopuiston Ullanlinnan laiturista, kahvila Ursulan vierestä (Ehrenströmintie 3), menopalulippu aik. 3,80 €, lapset ja eläkeläiset 1,80 €	Seikkailu on tarkoitettu yli 4-vuotiaille lapsille aikuisen seurassa. Retken aikana tutustutaan eläytyn ja tutkien saaren luontoon. 	Raitiovaunu 3B	15	H
ti 7.6.	Iltakävely Pitkäkosken lehdossa	18–20	Pieni pysäköintialue Jokitien ja ulkoilutien risteyksessä	Lisää pysäköintitilaa on Ollaksen päiväkodin pihassa (Ollaksentie 19).	51, 55, 650	43	V
ke 8.6.	Alppiruusujen loistoa Haagassa	16– ja 18–	Alppiruusu puiston pääopastaulu (Laajasuontie loppupään mutkasta lähtevän puistokäytävän varrella)	Puistokävely, kaksi opastusta.	Junat M, E, A, S, U (Huopalahden asema) Bussit 40, 41, 43	30	H
Ke / ons 8.6.	Lasten tutkimusretki – teemana metsä ja suo / Undersökningsutflykt för barn – tema skog och mossar	18– 19.30	Eteläinen Heikelintie, Gallträskin ja Träskmossenin yhdyskohta / Södra Heikelvägen, Gallträsk och Träskmossens knutpunkt	6–8-vuotiaille. För 6–8 åringar. Ennakoilm. / Förhandsanmäl. 9.5.–1.6. ma–to / mån–to puh. / tel. (09) 5056 269. Kaksikielinen retki / tvåspråkig utflykt. 	Junat / Tåg E, U, S, L Bussit / Bussar 15, 35, 43, 51, 109, 212	54	K
to 9.6.	Alkukesän lintuyö -tapahtuma	18.30– 24	Villa Elfvikin luontotalo (Elfvikintie 4) 	Tapahtuma alkaa maksuttomalla lasten luontoretkellä klo 18.30. Maksullinen ohjelma (mm. kulttuurua, leikkimielinen lintuvaisailu, arpajaiset ja ruokailu) sisällä alkaa klo 20 ja klo 22 lähdetään eriputuisille yölaulajaretkille. Järjestää Villa Elfvikin ystävät ry.	106, 212*, 510*, 550	1	E
pe 10.6.	Lammassaaren yölaulajat	22–24	Pornaistenniemi, Matinsilta (Jokisuuntien pää)		57*, 68, 71, 74*, 74N♦	18	H
pe 10.6.	Lepakkoretki Laajalahdelle	22.30– 01.30	Villa Elfvikin piha (Elfvikintie 4)		106, 510*, 550*	1	E
su 12.6.	Mörrin metsässä	10.30– 12.30	Villa Elfvikin piha (Elfvikintie 4)	 	106, 550	1	E
su 12.6.	Kasvi- ja hyönteisretki Petikkoon	11–14	Bussin kääntöpaikka Tiilitien päässä		35, 362	44	V
su 12.6.	Helsinki-päivä: Itämeri- ja taidetapahtuma Harakan saarella	12–16	Yhteysvene lähtee Kaivopuiston Ullanlinnan laiturista, kahvila Ursulan vierestä (Ehrenströmintie 3), ilmainen kuljetus		Raitiovaunu 3B	15	H
su 12.6.	Helsinki-päivä: Helsingin keskustan patsaat LIVE!	12–, 14.30– ja 17.30–	Keisarinnan kivi (Kauppatori)	Puistokävely, kolme esitystä, draamaopastus.	Raitiovaunu 3T	31	H

* retkelle pääsee tällä bussilla (ei pois) ♦ tällä bussilla pääsee vain retkeltä pois

AIKA / TID	RETKI / UTFLYKT	KLO	LÄHTÖPAIKKA / STARTPLATS	MUUTA / ÖVRIGT	 	KARTTA / KARTA	
ke 15.6.	Träskändan kartanopuiston iltakävely	18–20	Aurorakodin pysäköintialue (Träskändanristi 1)		20, 21, 25, 27, 29, 43, 82, 315	6	E
ke 15.6.	Iso Huopalahden yölaulajat ja kuunpimennys	22–24	Muusantori (Talinranta, Taiteentekijäntien pää)		18	19	H
su 19.6.	Litulaukasta lutukkaan – koko perheen kukkaretki	10.30–12.30	Villa Elfvikin piha (Elfvikintie 4)	 	106, 550	1	E
su 19.6.	Luonnonkukkien päivän retki Gubbmosseinin suolle	11–14	Viikatetien päässä oleva käyntöpaikka	Kumisaappaat.	52 (Espoon linja), 510, 231	45	V
su 19.6.	Lasten saariseikkailu Harakan saarella	12–14.30	Yhteysvene lähtee Kaivopuiston Ullanlinnan laiturista, kahvila Ursulan vierestä (Ehrenströmintie 3), menopalulippu aik. 3,80 €, lapset ja eläkeläiset 1,80 €	Seikkailu on tarkoitettu yli 4-vuotiaille lapsille aikuisen seurassa. Retken aikana tutustutaan eläytyen ja tutkien saaren luontoon. 	Raitiovaunu 3B	15	H
su / sö 19.6.	Luonnonkukkakävely Kasavuoren – Suursuon alueella / Naturblomspromenad i omgivningen av Kasaberget och Stormoseen	17–19.30	Kokoontuminen Kasavuoren koulu-keskuksen piha-alueella, kuntoiluradan vieressä (Kasavuorentie 1) / Samling vid Kasabergets skolcentrum, gårdsplanen i närheten av motionsbanan (Kasabergsvägen 1)	Kaksikielinen retki / tvåspråkig utflykt.	Junat / Tåg U, S Bussit / Bussar 15, 35, 43, 51, 109, 212	52	K
ti 21.6.	Harakka – saarista rikkain	18–20	Yhteysvene lähtee Kaivopuiston Ullanlinnan laiturista, kahvila Ursulan vierestä (Ehrenströmintie 3), menopalulippu aik. 3,80 €, lapset ja eläkeläiset 1,80 €		Raitiovaunu 3B	15	H
su 26.6.	Lude vai lukki? -ötökkäretki	10.30–12.30	Villa Elfvikin piha (Elfvikintie 4)	 	106, 550	1	E

LEHTONATA

Valtakunnallisesti erittäin uhanalaista lehtonataa (*Festuca gigantea*) kasvaa Gallträskin eteläpuolella. Löyhästi mätästävä, komea lehtonata kasvaa 50–180 cm korkeaksi ja suosii viljavia, kosteita ja varjoisia kasvupaikkoja, kuten tervaleppälehtoja, kosteita metsiköitä ja lähdekorpia sekä -hetteikköjä. Satunnaisena lehtonataa on tavattu asemilla ja pihdoilla. Lehtonadan kasvupaikkoja ovat tuhonneet rakentaminen ja kuivuminen. Lajilla on maassamme vain muutama kasvupaikka, joten se on Kauniaisten selvästi harvinaisin ja luonnonsuojellisesti merkittävin kasvilaji.

HALAVASEPIKKÄ

Yksi Vantaan ja koko Suomen harvinaisimmista eläimistä on Myyrmäessä, hyvin säilyneessä, mutta kapeassa Mätäojan laaksossa elävä kovakuoriainen, halavasepikkä (*Hylochaes cruentatus*).

Aluksi kuoriaista luultiin haapasepikäksi (*Hylochaes populi*), joka sekkin on yksi Euroopan harvinaisimmista eläimistä. Haapasepikän katsottiin hävinneen Suomesta haapojen vähenemisen myötä kunnes sen luultiin löytyneen Vantaan Mätäojalta vuonna 2005. Tarkemmissa tutkimuksissa Mätäojan kuoriaisista löytyi kuitenkin useita merkittäviä eroja mm. elintavoissa haapasepikkään nähden, joten kyseessä oli ilmeisesti hiljattain eriytynyt haapasepikän sisarlaji, joka tunnetaan vain Suomesta. Vantaan sepikät sijoitettiin siis omaksi lajikseen ja nimettiin halavasepikäksi.

Halavasepikkä on saimaanorpan kaltainen, kotoperäinen suomalainen eläin. Se on sopeutunut lisääntymään tulvivien pienviesien rannoilla kasvavissa lahoavissa puumaisissa pajuissa. Tällaisia elinympäristöjä on nykyisin hyvin vähän.

KUVA: Jyrki Muona

AARNISEPPÄ VIIHTYY TRÄSKANDAN PUISTOMETSÄSSÄ

Erittäin uhanalaista kovakuoriaista aarniseppää (*Crepidophorus mutilatus*) on tavattu Suomessa vain muutamassa paikassa. Syynä uhanalaisuuteen on sopivien elinympäristöjen väheneminen ja niiden pirstoutuneisuus. Espoon Träskandan puiston jaloissa lehtipuissa aarniseppäpopulaatio elää ilmeisen elinvoimaisena. Järeää lahoppua vaativaa eteläistä harvinaisuutta on tavattu alueen lehmuksista ja vaahterasta.

LINTUJEN UUSI UHANALAISSUUS-LUOKITUS KOROSTAA SAARISTON JA KOSTEIKKOJEN SUOJELUA

Suomen lajien uhanalaisuus arvioidaan uudelleen noin vuosikymmenen välein. Lintujen vähentymisen havaitseminen on helpompaa kuin monien muiden eliöiden, koska linnuista on paljon laskentatietoja. Vesistöjen (mukaan lukien Itämeri) 56 lintulajista peräti 30 % luokiteltiin uhanalaiseksi, kun esimerkiksi metsälajistosta uhanalaisia on 9 %.

Helsingin saaristo, Harakka lippulaivanaan, on uuden luokituksen perusteella entistä merkittävämpi linnustonsuojelun tukilinnake. Harakan valtalajien kalalokin ja valkuposkikihannen suojelutilanne on suotuisa, mutta saarella pesii myös monta taantunutta lajia. Selkälokki, tukkasotka ja kivitasku ovat vaarantuneita. Silmälläpidettäväksi luokitellaan monia runsaitakin saariston peruslajeja, joiden kannankehitys on ollut johdonmukaisen huono: sorsista haahka, iso- ja tukkakoskelo, kahlaajista tylli, rantasipi ja punajalkaviklo sekä varpuslinnuista niittykirvinen.

Muissa Helsingin saarissa pesiviä uhanalaisia lajeja ovat mm. vaarantunut karikukko sekä silmälläpidettävät pilkkasiipi, naurulokki ja räyskä. Naurulokkiyhdyksuntien taantuminen sisämaan lintuvesillä on heikentänyt sotkien ja muiden sorsalintujen pesimätulosta.

Vanhankaupunginlahdella ja Östersundomin lintuvesillä tavattavia vaarantuneita kosteikkolajeja ovat rastaskertunen, punasotka, liejukana sekä kelta- ja sitruunavästäräkki.

Karttaan on merkitty retkien lähtöpaikat numeroin –
retken numero ja lähtöpaikan osoite löytyvät
retkitaulukon KARTTA- ja LAHTÖPAIKKA-sarakkeista.

Utflyktenas startplatser är utmärkta med
siffror på kartan – utflyktens nummer samt
startplatsens adress hittas i utflyktslistans
KART- och STARTPLATSKolumner.

PETIKON LUONTOVIRKISTYSALUE

Länsi-Vantaalla Vihdintien ja Hämeenlinnanväylän välimaastossa sijaitseva Petikon luontovirkistysalue on Vantaan laajin yhtenäisen kokonaisuuden muodostama metsäalue, jonka arvo ulkoilu- ja retkeilyalueena tulee entisestään korostumaan. Vantaan kaupunki on laatinut kaikkiaan noin 1700 hehtaaria käsittävälle alueelle yleissuunnitelman, jonka pohjalta Petikon virkistyskäyttöä ja luonnonhoitoa kehitetään.

Petikon alueella on luonnonsuojelulla rauhoitettuja alueita 400 hehtaaria, joista 270 hehtaaria kuuluu Natura-2000 -verkostoon. Alueella on keskeinen aseman Vantaan viheralueverkostossa. Se on etelässä yhteydessä Haltialan virkistysalueeseen Helsingissä ja luoteisosaltaan se jatkuu Nuuksion kansallispuistoon.

HEINÄKKUU

AIKA / TID	RETKI / UTFLYKT	KLO	LÄHTÖPAIKKA / STARTPLATS	MUUTA / ÖVRIGT	 	KARTTA / KARTA	
pe 1.7.	Kesäyö ja lepakot Seurasaarella	23–01	Bussin 24 päätepysäkki (Seurasaarentie)		24*	20	H
la 2.7.	Ötökkäsafari Ojankoon	13–15	Ponihaan pysäköintialue (Ratsumestarin tie 6)		3, 742 (62, 87, 741 ym. Hakunilan keskustasta 1 km)	46	V
su 3.7.	Villa Elfvikin keijukoulu	10.30–12.30	Villa Elfvikin piha (Elfvikintie 4)	 	106, 550	1	E
ti 5.7.	Keskikesän lumoa Viikin puistoissa	17–19	Gardenian etupiha (Koetilantie 1)	Puistokävely.	57, 68, 550	14	H
ti 5.7.	Kasvien tunnustusta aloittelijoille Harakan saarella	18–20	Yhteysvene lähtee Kaivopuiston Ullanlinnan laiturista, kahvila Ursulan vierestä (Ehrenströmintie 3), menopalulippu aik. 3,80 €, lapset ja eläkeläiset 1,80 €		Raitiovaunu 3B	15	H
ke 6.7.	Ruusun tuoksua Meilahdessa	16– ja 18–	Arboretumin ruusutarha (Johannesbergintien varrella)	Puistokävely, yhteistyössä Suomen ruususeuran kanssa, kaksi opastusta.	14, 18, 24	32	H
la 9.7.	Nuuksion kesäretki	9.15–13.40	Nuuksion ulkoilumajan pysäköintialue (Brobacka, Nuuksionkuja 2)	Pituus 5,5 km. Tauko tulipaikalla. Mahdollisuus uimiseen. 	Bussi 85 Espoon keskuksesta Espoonporilta n. klo 8.55. Paluu Nuuksionpäästä n. klo 13.40 lähtevällä bussilla.	7	E
su 10.7.	Hanikan luontoretki	10–14	Kuntoradan pysäköintialue Suvisaarentien vasemmalla puolella	Reitti 5 km, paikoin vaikeakulkuinen ja vaativa. 	145	8	E
su 10.7.	Mörrin metsässä	10.30–12.30	Villa Elfvikin piha (Elfvikintie 4)	 	106, 550	1	E
su 10.7.	Lasten saariseikkailu Harakan saarella	12–14.30	Yhteysvene lähtee Kaivopuiston Ullanlinnan laiturista, kahvila Ursulan vierestä (Ehrenströmintie 3), menopalulippu aik. 3,80 €, lapset ja eläkeläiset 1,80 €	Seikkailu on tarkoitettu yli 4-vuotiaille lapsille aikuisen seurassa. Retken aikana tutustutaan eläytyen ja tutkien saaren luontoon. 	Raitiovaunu 3B	15	H
to 14.7.	Helsingin keskustan kasvit	18–20	Aleksanteri II:n patsas (Senaatintori)		Raitiovaunut 1, 3B, 3T, 4, 7A, 7B	21	H
su 17.7.	Kallio, monttu ja murikka – geologiaretki aloittelijoille	10–16	Lähtö tilausbussilla Espoonporin pysäköintialueelta (Asemakuja 4)	Retkellä käydään useassa kohteessa eri puolilla Espoota. Paikoin jyrkkiä nousuja ja laskuja! Lisätiedot www.espoo.fi/luontoretket Paikkoja rajoitetusti. Ilmoittaudu ennakoon puh. (09) 8165 4400 (Villa Elfvik) viimeistään pe 15.7. klo 12. 	Junat L, U, S Bussit 154, 156	9	E
su 17.7.	Koko perheen ötökkäsafari Petikkoon	10.30–12	Bussin kääntöpaikka Tiilitien päässä	 	35, 362	44	V
su 17.7.	Lude vai lukki? -ötökkäretki	10.30–12.30	Villa Elfvikin piha (Elfvikintie 4)	 	106, 550	1	E
la 23.7.	Östersundomin luonto	13–15	Östersundomin kartanon edusta (Kartanon puistotie)		93, 93K, 840, 870	22	H
su 24.7.	Villa Elfvikin keijukoulu	10.30–12.30	Villa Elfvikin piha (Elfvikintie 4)	 	106, 550	1	E

HEINÄKUUKU

AIKA / TID	RETKI / UTFLYKT	KLO	LÄHTÖPAIKKA / STARTPLATS	MUUTA / ÖVRIGT	 	KARTTA / KARTA		
su 24.7.	Lasten saariseikkailu Harakan saarella	12–14.30	Yhteysvene lähtee Kaivopuiston Ullanlinnan laiturista, kahvila Ursulan vierestä (Ehrenströmintie 3), menopalulippu aik. 3,80 €, lapset ja eläkeläiset 1,80 €	Seikkailu on tarkoitettu yli 4-vuotiaille lapsille aikuisen seurassa. Retken aikana tutustutaan eläytyen ja tutkien saaren luontoon. 		Raitiovaunu 3B	15	H
su 24.7.	Tremanskärin luontoretki	18–21	Pysäköintialue Helsingistä päin tultaessa Vihdintien oikealla puolella (Vihdintie 63)			21, 82, 339, 345	10	E
la 30.7.	Myllyjärvi – Hepolampi, retki uudelle 550-suojelukohteelle	9.30–11.30	Uimarannan pysäköintialue (Myllyjärventie 8)	Retkellä pistäydytään myös Gillerrossenin suojelukohteella.		86, Velskolantien pysäköintialue noin 800 m kävely	11	E
la 30.7.	Lepakkoretki Hämeenkylässä kartanolla	23–01	Vanhankyläntie 12:n pysäköintialue			51*, 324N*, 345N*, 363 (pois n. klo 2.00), 55 (pysäkki n. 2 km päässä)	47	V
sö 31.7.	Skugsmulles hem	10.30–12.30	Villa Elfviks gård (Elfviksvägen 4)	Svenskspråkig utflykt / ruotsinkielinen retki. 		106, 550	1	E
su 31.7.	Koko perheen meribiologiaretki Harakan saarella	12–15	Yhteysvene lähtee Kaivopuiston Ullanlinnan laiturista, kahvila Ursulan vierestä (Ehrenströmintie 3), menopalulippu aik. 3,80 €, lapset ja eläkeläiset 1,80 €			Raitiovaunu 3B	15	H

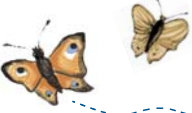

* retkelle pääsee tällä bussilla (ei pois)

ELOKUUKU

AIKA / TID	RETKI / UTFLYKT	KLO	LÄHTÖPAIKKA / STARTPLATS	MUUTA / ÖVRIGT	 	KARTTA / KARTA		
la 6.8.	Sudenkorentoretki Lepsämänjoelle	13–15	Länsi-Keimolantien ja Vestrantien risteys			43 Martinlaaksosta	48	V
su 7.8.	Nuukсион vaellus	9.30–15.00	Högbackan pysäköintialue, Solvällan urheiluopiston jälkeen n. 4,2 km tien oikealla puolella Kattilaan päin mennessä (Kattilantie 33)	Tauko Haukkalammella, jossa tulipaikkoja ja mahdollisuus uimiseen. 		Bussi 85 Espoon keskukselta Espoonranta n. klo 8.55. Paluu Kattilasta n. klo 15 lähtevällä bussilla.	12	E
su 7.8.	Lude vai lukki? -ötökkäretki	10.30–12.30	Villa Elfvikin pihalla (Elfvikintie 4)	 		106, 550	1	E
su 7.8.	Vartiosaaren luonto		Retken kellonaika ja lähtöpaikka ilmoitetaan myöhemmin.			88, 89	23	H
to 11.8.	Veräjälakson ja Pirunkallion luonto	18–20	Kirkkoherrantien bussipysäkki (Veräjämäentien ja Kirkkoherrantien risteys)			65A	24	H
la 13.8.	Sieniretki Sotunkiin	11–14	Pysäköintialue Tasakalliontien alussa	 		3, 69, 742	49	V
la 13.8.	Kuutammo ja yön ihmeet Harakan saarella	22–24	Yhteysvene lähtee Kaivopuiston Ullanlinnan laiturista, kahvila Ursulan vierestä (Ehrenströmintie 3), menopalulippu aik. 3,80 €, lapset ja eläkeläiset 1,80 €			Raitiovaunu 3B	15	H
su 14.8.	Villa Elfvikin keijukoulu	10.30–12.30	Villa Elfvikin pihalla (Elfvikintie 4)	 		106, 550	1	E

AIKA / TID	RETKI / UTFLYKT	KLO	LÄHTÖPAIKKA / STARTPLATS	MUUTA / ÖVRIGT	 	KARTTA / KARTA	
su 14.8.	Lasten saariseikkailu Harakan saarella	12–14.30	Yhteysvene lähtee Kaivopuiston Ullanlinnan laiturista, kahvila Ursulan vierestä (Ehrenströmintie 3), menopalulippu aik. 3,80 €, lapset ja eläkeläiset 1,80 €	Seikkailu on tarkoitettu yli 4-vuotiaille lapsille aikuisen seurassa. Retken aikana tutustutaan eläytyen ja tutkien saaren luontoon. 	Raitiovaunu 3B	15	H
ke 17.8.	Puiden seurassa Tähtitornin-vuorelta Kaivopuistoon	18–19.30	Tähtitornin edusta (Kopernikuskentie 1)	Puukävely.	Raitiovaunut 3T, 10 Bussi 16	33	H
to 18.8.	Laajasalon Kruunuvuoren luonto	18–20	Bussin 88 pääte pysäkki (Päätie)		88	25	H
la 20.8.	Nuuskion sieniretki	9.15–13.40	Nuuskion ulkoilumajan pysäköintialue (Brobacka, Nuuskionkuja 2)	Omat sienestysvälineet, kumisaappaat. 	Bussi 85 Espoon keskuksesta Espoonranta n. klo 8.55. Paluu Nuuskionpäästä n. klo 13.40 lähtevällä bussilla.	7	E
la 20.8.	Koko perheen retki Vantaan luontokoulun lähiympäristössä	10.30–12	Vantaan luontokoulun piha (Sotungintie 25 A)	 	3, 69, 742	50	V
su 21.8.	Mörrin metsässä	10.30–12.30	Villa Elfvikin piha (Elfvikintie 4)	 	106, 550	1	E
su 21.8.	Harakan saaren vaeltaja-perhoset ja ötökät	13–15	Yhteysvene lähtee Kaivopuiston Ullanlinnan laiturista, kahvila Ursulan vierestä (Ehrenströmintie 3), menopalulippu aik. 3,80 €, lapset ja eläkeläiset 1,80 €		Raitiovaunu 3B	15	H
ke 24.8.	Henrik Borgströmin matkassa Alppiharjussa	18–19.30	Talvipuutarhan ruusutarhan portti (Vauhtitien ja Hammarskjöldintien risteys)	Puistokävely. Reitillä on jyrkkiä nousuja, joten kävelyä ei suositella liikuntarajoitteisille.	Raitiovaunu 8	34	H
la 27.8.	Myllyjärvi – Hepolampi, retki uudelle 550-suojelukohteelle	9.30–11.30	Uimarannan pysäköintialue (Myllyjärventie 8)	Retkellä pistäydytään myös Gillermossenin suojelukohteella.	86, Velskolantien pysäköintialue noin 800 m kävely	11	E
la 27.8.	Luonto- ja geologiaretki Kalkkikalliolle	12–15	Tuomirinteentien pää		Tikkurilasta: 62, 68, 87, 562 Puistolasta: 75 Helsingin keskustasta 734	51	V
su 28.8.	Lude vai lukki? -ötökkäretki	10.30–12.30	Villa Elfvikin piha (Elfvikintie 4)	 	106, 550	1	E
su 28.8.	Lasten saariseikkailu Harakan saarella	12–14.30	Yhteysvene lähtee Kaivopuiston Ullanlinnan laiturista, kahvila Ursulan vierestä (Ehrenströmintie 3), menopalulippu aik. 3,80 €, lapset ja eläkeläiset 1,80 €	Seikkailu on tarkoitettu yli 4-vuotiaille lapsille aikuisen seurassa. Retken aikana tutustutaan eläytyen ja tutkien saaren luontoon. 	Raitiovaunu 3B	15	H

KALKKIKALLIO – KOMEAA GEOLOGIAA, VAIHTELEVIA ELINYMPÄRISTÖJÄ JA KALKINSUOSIJOITA

Vantaan Kuninkaalassa sijaitseva, vuonna 2007 rauhoitettu Kalkkikallio on saanut nimensä alueen kallioperästä löytyvän kalkkikiven mukaan. Kalkkikallion laki kohoaa lähes 65 metriä merenpinnan yläpuolelle. Tiheän puuston keskelle kätkeytyvän avokallioalueen havaitsee vasta läheltä, mutta kallion huipulta avautuu hieno näkymä ympäröivän metsän yli länteen ja etelään. Kallioalueella on avokallioita, kallioseiniä, suuria siirtolohkareita ja niiden väliin jääviä luolamaisia onkaloita sekä yli satavuotiaita kalliomänniköitä.

Kalkkivaikutuksen ansiosta alueen kasvilajistosta löytyy niin sanottuja kalkinsuosijoita, kuten ketokäenminttu ja lehtosiniijuuri. Ne ovat Suomen yleensä happamilla kallioalueilla harvinaisia lajeja. Kalkkikallion suojelualueen lehdossa on monia vaateliaita lehtokasveja, kuten lehtokuusama, lehto-orvokki, lehtoleinikki ja mustakannonmarja. Kalkkikallion tyypillinen lehtolaji on myös sinivuokko, jonka talvehtivat lehdet tunnistaa metsänpohjalta aina, kun ne eivät vain ole lumen peitossa.

Kalkkikallion vaihtelevissa elinympäristöissä elää myös monipuolinen linnusto. Tiheät lehdot tarjoavat pesäpaikan muun muassa lehtokertulle, kirjosiipolle, talitiiaiselle ja mustarastaalle. Kallion reunan lohkariekkästä löytää pesäpaikan uhanalainen kivitasku ja kallioalueella pesii muun muassa isokokoisin rastaamme, kulorastas. Kalkkikallion suurimpia lintuja ovat palokärki, varpauhaukka ja lehtopöllö.

PUISTOKUMMITOIMINTA

Vuodesta 2005 Helsingin kaupungin rakennusvirasto on kehittänyt puistoisaan ja muilla viheralueillaan tapahtuvaa vapaaehtoistyötä. Toiminta tunnetaan nykyään nimellä puistokummitoiminta ja viheralueilla toimivia vapaaehtoisia kutsutaan puistokummeiksi. Puistokummitoimintaa tehdään yhteistyössä Helsingin kaupungin Staran kanssa ja Starassa työskenteleviä alueellisia yhdyshenkilöitä kutsutaan puistokummiohjaajiksi.

Puistokummitoiminta antaa jokaiselle mahdollisuuden osallistua ympäristöstä huolehtimiseen omien kykyjen ja jaksamisen mukaan. Puistokumminä voi esimerkiksi kerätä roskia, haravoida, istuttaa ja kastella kasveja. Tois-tä sovitaan yhdessä puistokummi-ohjaajan kanssa, joka antaa tarvittavan opastuksen työhön sekä auttaa käytännön järjestelyissä. Työkalut sekä muut tarvittavat varusteet saa kaupungilta.

Voit ilmoittautua puistokummi-rakennusviraston asiakaspalvelussa, osoitteessa Pohjoinen Maka-siinikatu 9. Liittymisen yhteydes-sä täytetään lomake Lupaus hy-välle asialle ryhtymisestä. Samalla saat vakuutuskortin, Hyvällä asial-la-iiivin ja roskapihdit sekä puisto-kummiohjaajasi yhteystiedot. Tu-le mukaan!

Lisää aiheesta löydät sivuilta www.hyvakasvaa.fi.

KAUNIAISTEN RETKET

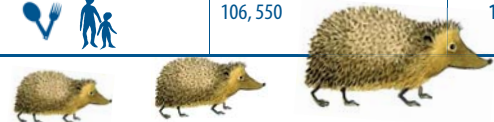
Kauniaisien tärkeimpään ja suurempaan yhtenäiseen metsäalueeseen, Kasavuoreen, voi tänä vuonna tutustua useammilla retkillä. Toukokuussa Luontoliiton kanssa järjestettävän Kevätuuli-tapahtuman aikana koko perhe voi Kasavuoren alueella tarkkailla kevään tuloa seuraamalla helppojen ja tuttujen lajien kevätheräämistä. Luonnonkukkien päivänä 19.6. on taas mahdollisuus tutustua tarkemmin Kasavuoren sekä lähellä sijaitsevan Suursuon luonnonkukaloistoon. 6–8-vuotiaille suunnatulla tutkimusretkellä on tänä vuonna teemana ”Suon ihmeellinen elämä” ja tutkimuskohteena kaupungin oma luonnonsuojelualue Träskmossen. Suositut lepakkoretket saavat jatkoa ja näin maailman ”Lepakoiden vuonna” saamme kuulla lajien kiinnostavan elämän lisäksi miten lepakoiden elämää voidaan helpottaa.

UTFÄRDER I GRANKULLA

I år kan man under flere utfärder bekanta sig med Grankullas viktigaste och största enhetliga skogsområde Kasaberget. Under ”Kevätuuli”-utfärden i maj kan hela familjen följa med vårens framfart i Kasabergets område genom att studera lätta och bekanta arters våruppvaknande. Under Naturlblommornas dag den 19.6. kan man igen bekanta sig med området samt den närliggande Stormossens naturlblomsprakt. Temat för 6–8-åringarnas undersökningsutflykt är i år ”Mossens förunderliga värld” och undersökningsobjektet är stadens eget naturskyddsområde Träskmossen. De populära fladdermusutflykterna fortsätter och till ära av den internationella ”Fladdermusen år” får man förutom bekanta sig med fladdermössen intressanta liv höra hur man kan underlätta deras liv och leverne.

SYYSKUU

AIKA / TID	RETKI / UTFLYKT	KLO	LÄHTÖPAIKKA / STARTPLATS	MUUTA / ÖVRIGT	 	KARTTA / KARTA	
la 3.9.	Nuukсион vaellus	9.30–15.00	Högbackan pysäköintialue, Solvällan urheiluopiston jälkeen n. 4,2 km tien oikealla puolella Kattilaa päin mennessä (Kattilantie 33)	Tauko Haukkalammella, jossa tulipaikkoja ja mahdollisuus sään salliessa myös uimiseen. 	Bussi 85 Espoon keskukselta Espoontorilta n. klo 8.55. Paluu Kattilasta n. klo 15 lähtevällä bussilla.	12	E
la 3.9.	Ötökkä- ja kasvisafari Ojankoon	13–15	Ponihaan pysäköintialue (Ratsumestarintie 6)		3, 69, 742 (62, 87, 741 ym. Hakunilan keskustasta 1 km)	46	V
su 4.9.	Villa Elfvikin keijukoulu	10.30–12.30	Villa Elfvikin piha (Elfvikintie 4)	 	106, 550	1	E
to 8.9.	Rotta – siimahäntä kaupungin vilinässä	18–20	Retken paikka ilmoitetaan myöhemmin.				H
la 10.9.	Luontokoulupäivä Espoossa	10–14	Villa Elfvikin luontokoulu (Elfvikintie 4)	Ilmoittautuminen Villa Elfviin p. (09) 8165 4400 tai villaelfvik@espoo.fi.	106, 550	1	E
su 11.9.	Mörrin metsässä	10.30–12.30	Villa Elfvikin piha (Elfvikintie 4)	 	106, 550	1	E
su 11.9.	Sieniretki Sotunkiin	11–14	Pysäköintialue Tasakalliontien alussa		3, 69, 742	49	V
ke 14.9.	Niskalan arboretumin uusi tuleminen	17–19	Bussin 67 päätepysäkki (Torpparinmäentie 39)	Paikkoja rajoitetusti (50), mukaan vain ennakoon ilmoittautumalla 5.9.–9.9. klo 9–16, puh. 050 388 1410. Bussikuljetus Torpparinmäestä Niskalaan ja takaisin. Puistokävely.	67	35	H
la 17.9.	Syysvaellus Sipoonkorpeen	9.30–14.30	Kuusijärven ulkoilualueen pysäköintialue (Kuusijärventie), josta siirrytään Mosabackantielle	Maastoon sopivat kengät, ei kuljeta poluilla. 	730 Helsingin Rautatien-torilta, 68A	39	V
la 17.9.	Vuosaaren täyttömäen luonto	13–15	Täyttömäelle johtavan tien (kääntyy Niinisaarentieltä Kallvikintien ja Porslahdentien puolivälissä) päässä oleva puomi		96	26	H
su 18.9.	Lude vai lukki? -ötökkäretki	10.30–12.30	Villa Elfvikin piha (Elfvikintie 4)	 	106, 550	1	E
la 24.9.	Kivinokan syysluonto	13–15	Kulosaaren kartanon piha (tie kartanolle kääntyy Kipparlahden silmukka 5 kohdalta)		Bussit 16, 16X Metro (Herttoniemi)	27	H
su 25.9.	Villa Elfvikin keijukoulu	10.30–12.30	Villa Elfvikin piha (Elfvikintie 4)	 	106, 550	1	E

MARRASKUU

AIKA / TID	RETKI / UTFLYKT	KLO	LÄHTÖPAIKKA / STARTPLATS	MUUTA / ÖVRIGT	KARTTA / KARTA
su 27.11.	Elämyksellinen kaamosretki Villa Elfvikin metsään	11–12.30	Villa Elfvikin piha (Elfvikintie 4)	Retkellä tarjotaan kuppосellinen kuumaa juotavaa. Oma muki mukaan!	1

VANTAAN LUONTOKOULU

Sotungintie 25 A

Vantaan luontokoulu sijaitsee Itä-Vantaan perinnemaisemassa Sotungissa Sipoonkorven lähellä. Luontokoulun tukikohtana on 100-vuotias tunnelmallinen kyläkoulu ja opetuspaikkana viereinen Ojangan metsä. Kummiluokkaopetusta ja saturetkiä järjestetään Vantaan päiväkotilapsille ja koululaisille sekä avoimia kursseja niin opetuksen ammattilaisille kuin kaikille kiinnostuneille. Vantaan luontokoulussa saa tietoa ja elämyksiä luonnossa ja edistetään päiväkotien ja koulujen kestävästä kehityksestä kasvatusta. Vantaan luontokoulua ylläpitää Vantaan Ympäristöyhdistys. Luontokoulu päivystää maanantaisin klo 10–15 puh. (09) 875 3057. Katso myös www.vantaanluontokoulu.fi

GARDENIA-HELSINKI

on viher- ja ympäristötietokeskus Helsingin Viikissä (Koetilantie 1). Gardeniasta retkeilijä saa tietoa Viikistä sekä alueen karttoja ja esitteitä.

Gardeniasta löydät

- trooppisen puutarhan
- japanilaisen kivipuutarhan
- kokous- ja juhlatilat
- Työttöhyppän luontokoulun
- kahvilan

Gardeniasta voit varata

- opastuksia trooppiseen puutarhaan
- opastuksia Viikin puulajipuistoon
- opastettuja linturetkiä
- opastettuja luontoretkeä

Gardeniassa pidetään

- puutarha- ja viheralan kursseja
- erilaisia tapahtumia
- luontoaiheisia taidenäyttelyjä

Gardenia on avoinna ma–to klo 10–18 ja la–su klo 10–17 ympäri vuoden. Tutustu lisää Gardenian tarjontaan www.gardenia-helsinki.fi, puh. (09) 3478 400.

VILLA ELFVIKIN LUONTOTALO

Elfvikintie 4, Espoo

Villa Elfvikin luontotalo on kaunis jugendtyylinen talo, joka sijaitsee arvokkaan linnustoalueen, Laajalahden kupeessa. Siellä toimii Espoon kaupungin ympäristövalituskeskus, joka tarjoaa luonto- ja ympäristötietoutta eri tavoin. Suurelle yleisölle on tarjolla näytteilyitä ja elämyksellisiä, opastettuja retkiä sekä erilaisia luontoon ja ympäristöön liittyviä tilaisuuksia. Lapsiryhmille (5–10 v.) voi varata touko- ja syyskuussa toiminnallisia luontoretkeä Villa Elfvikin lähiympäristöön. Talossa toimii myös kahvila, joka on auki viikonloppuisin.

Villa Elfvikissä toimivan Espoon ainoan luontokoulun tavoitteena on täydentää espoolaisten koulujen ja päiväkotien ympäristökasvatusta ja edistää lasten ja nuorten luonnontuntemusta. Koululuokille voi varata luontokoulupäiviä ja kasvatuksen ammattilaisille on tarjolla monenlaisia ympäristökasvatuskoulutuksia. Opetuksessa painotetaan lajintuntemusta, vesi- ja metsäekologiaa, luonnon monimuotoisuutta sekä kestäviä elämäntapoja. Koska luontokoulu toimii vanhassa jugend-talossa, opetuksessa on mukana myös esteettinen ja kulttuurihistoriallinen näkökulma.

Aukioloajat:	Talviaikaan 1.10.–31.3. ma–pe klo 9–15 su klo 10–16	Kesäaikaan 1.4.–30.9. ma–pe klo 9–16 la–su klo 10–16
--------------	--	---

Katso myös www.espoo.fi/villaelfvik

HARAKAN LUONTOKESKUS

Helsinki

Harakan saarella, vain kivenheiton päässä mantereesta, on oma tunnelmansa. Siellä kohtaa hauska tavalla rikas luonto ja mielenkiintoinen kulttuurihistoria. Ympäristökeskus on kunnostanut vanhan kasarmin kaikille avoimeksi saaristolouontokeskukseksi. Vanhassa ammuskellarissa on esillä Itämeren vedenalaista luontoa. Akvaariotalossa voi tutustua Suomenlahden kaloihin. Harakassa on tarjolla myös opastuksia, luontokursseja, tapahtumia, vierailuvia näyttelyjä ja lapsille meriaiheisia saariseikkailuja. Harakan luontokeskus on avoinna 3.5.–30.9. ti–pe klo 10–17, la–su klo 12–16, maanantaisin suljettu. Puh. (09) 310 32028, www.hel.fi/ymk/harakka

Harakan luontokoulussa koululaiset viettävät päivän saaristolouontotutkijana. Päivän aikana tutustutaan saariston luontoon keskittyen joko lintuihin tai planktoniin ja ranta-eliöstöön. Päivähoidon saariseikkailuissa tutkitaan saaren ihmeitä ja eläydytään meren elämään.

Helsingin luontoretket

Oy Gardenia-Helsinki Ab

Puh. / tfn. (09) 3478 400 • www.gardenia-helsinki.fi

Helsingin ympäristökeskus / Helsingfors miljöcentral

www.hel.fi/ymk

Helsingin puistokävelyt

Helsingin kaupungin rakennusvirasto / Helsingfors stads byggnadskontoret

Puh. / tfn. (09) 310 39000
www.hkr.hel.fi • www.hkr.hel.fi/svenska

Helsingin luontopolut

Helsingin kaupungin rakennusvirasto / Helsingfors stads byggnadskontoret

Puh. / tfn. (09) 310 39000
www.hkr.hel.fi/luontopolut

Vantaan luontoretket ja -reitit

Vantaan ympäristökeskus / Vanda miljöcentral

Puh. / tfn. (09) 8392 3107, (09) 8392 4282
www.vantaa.fi

Lisätietoja

Närmare upplysningarna

Espoon luontoretket

Villa Elfviikin luontotalo / Naturens hus Villa Elfvik

Puh. / tfn. (09) 8165 4400
www.espoo.fi/luontoretket

Espoon luontopolut

Espoon ympäristökeskus / Esbo miljöcentral

Puh. / tfn. (09) 8162 4832
www.espoo.fi/luontopolut

Kauniaisten luontoretket ja -polut

Kauniaisten kaupunki (ympäristötoimi) / Grankulla stad (miljöenheten)

Puh. / tfn. (09) 5056 269
www.kauniainen.fi/ymparisto/ymparistonsuojelu
www.kauniainen.fi/ymparisto/ymparistonsuojelu_sve